

В статье проведен анализ теоретических основ профессиональной этики. Рассмотрено профессиональную этику, которая исследует специфику конкретной профессии через призму моральных принципов общества, практику отклонения от норм морали в определенных сферах общественных отношений, закономерности и последствия, которые возникают, при этом позволяет выработать деонтологические правила поведения членов того или иного профессионального сообщества, которые соответствуют этическим нормам общества и государства в определенных исторических условиях.

Мораль, этика, профессиональная этика, специфика профессиональной этики, этические нормы.

The scientific approaches to ethics as the phenomenon of moral choice, which often sets before each specialist difficult problem are analyzed and substantiated in the article. A professional ethics is considered as part of general ethics. Differences in professional ethics (a kind of modification, specificity, which doesn't cover general ethics) are determined. Synthesis and comparative analysis of approaches to the categorization of researched problem made it possible to consider ethics as the theory of morality and professional ethics as a branch of the ethics. The ethics as the theory of morality examines patterns and principles of its development, the role and moral purpose in life of each person and society as a whole. The professional ethics as a branch of the ethics explores the specificity of particular profession, its patterns and consequences through the moral principles of society and practice deviation from the moral norms in certain social relations. And herewith professional ethics allows working out the deontological rules for members of a professional community that correspond the ethical requirements of society and state.

Morality, ethics, professional ethics, the specificity of professional ethics, ethical standards.

УДК 811: 378.937

ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ЛІНГВО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

А.М. Монашненко, аспірант

У статті охарактеризовано поняття лінгво-інформаційної компетенції майбутніх перекладачів, визначено лінгвістичну та інформаційну компетенції як основні компетенції майбутніх перекладачів. Розглянуто компетентнісний та особистісно-діяльнісний підходи. Розкрито сутність компетентнісного підходу як сукупності загальних принципів визначення цілей освіти, відбору змісту освіти, організації освітнього процесу та оцінки освітніх результатів.

Охарактеризовано особистісно-діяльнісний підхід як основу взаємодії викладача і студента в умовах навчання.

Лінгво-інформаційна компетенція, компетентнісний підхід, особистісно-діяльнісний підхід, перекладач.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Процеси реформування, що відбуваються в нашій країні, торкнулися всіх рівнів системи освіти, в тому числі і вищої. Сьогодні випускник університету, крім глибоких знань, повинен мати здатність вільно мислити і діяти творчо, самостійно і нетрадиційно. На сучасному етапі розвитку суспільства система освіти має зосередитися на особистісно-орієнтованій підготовці фахівців, стратегічними напрямками якої є інтелектуальний і моральний розвиток людини на основі залучення її до самостійної діяльності в різних галузях знань.

Аналіз останніх публікацій. Аналіз досліджень таких вчених, як В. Коган, В. Лаптев, О. Лебедев, А. Пінський, І. Фрумін, А. Хуторський, І. Бібік, І. Зязюн, І. Єрмаков, Л. Кондрашова, О. Овчарук, О. Пометун, І. Родигіна, О. Савченко показує, що компетентнісний підхід у вищій освіті є своєрідною відповіддю на виклик часу, його проблеми, в якому відбувається становлення творчого та висококваліфікованого фахівця перекладацької галузі. Вчені стверджують, що досягнення цієї мети можливе через зміну змісту вищої освіти на підставі нового підходу – компетентнісного.

Основи особистісно-діяльнісного підходу досліджували Л. С. Виготський, О. М. Леонт'єв, С. Л. Рубінштейн, Б. Г. Анан'єв. У вітчизняній педагогіці та психології найбільший внесок у вивчення особистісно-діяльнісного підходу внесли А. Н. Леонтьєв і С. Л. Рубінштейн.

Виклад основного матеріалу. Поняття «компетентність» має складний ємний зміст, оскільки охоплює різні сторони особистості. Під лінгвістичною компетенцією в методиці викладання іноземних мов розуміється розвиток у студентів уміння засвоювати, активізувати та систематизувати лінгвістичні одиниці: словниковий склад мов, фонетичні засади, граматичні правила, засвоєння знань про засоби відображення культурних цінностей в рідній мові та мові, яка вивчається. Лінгвістична компетенція – це вміння оперування засвоєними знаннями (лексичними, граматичними, фонетичними), які дають можливість правильної побудови виразів під час перекладу.

Інформаційна компетенція охоплює знання країнознавчих та лінгвокраїнознавчих особливостей носіїв мови, їх традицій, етикету, звичок, норм поведінки та вміння правильного застосування в процесі перекладу. Інформаційна компетенція – це вміння управляти набутими знаннями не лише про культуру, традиції та звичаї рідного народу, але й культуру народу мови, якого вивчається, з метою здійснення доцільного перекладу.

Таким чином, лінгво-інформаційна компетенція є важливою складовою підготовки фахівця перекладознавчої галузі. Для здійснення

перекладу важливими є не лише теоретичні засади перекладознавства, а й практичні навички. До елементів лінгво-інформаційної компетенції майбутнього фахівця відносяться: наявність установки на реалізацію здібностей майбутніх перекладачів; готовність до співпраці; мовна культура; орієнтації на визнання позитивних якостей, значущості іншого; розуміння і врахування у своїй поведінці емоційного стану іншого; уміння організувати позитивний зворотний зв'язок зі співрозмовником; наявність комунікативних умінь: вітатися, спілкуватися, ставити питання, відповідати, активно слухати, оцінювати, просити, підтримувати тощо; адекватна самооцінка, знання власних сильних сторін, уміння використовувати їх у власній діяльності; здатність контролювати свої емоційні стани; мовна культура, під якою розуміється володіння нормативною мовою, що виключає лексичні, стилістичні, орфоепічні та інші порушення.

На думку педагогів, саме засвоєння компетентностей може дати можливість студентам здобути кваліфікацію та затвердити себе як фахівця в тій чи іншій галузі. Сьогодні, попри деякі розбіжності в підходах, фахівці США визначають три основних компоненти в компетентній освіті: це формування знань, умінь і цінностей особистості [6, с.16]. Отже, під компетентністю людини педагоги розуміють спеціально структуровані (організовані) набори знань, умінь, навичок і ставлень, що їх набувають у процесі навчання. Вони дозволяють людині визначати, тобто ідентифікувати і розв'язувати, незалежно від контексту (від ситуації) проблеми, характерні для певної сфери діяльності [2, с.17].

Для вдосконалення практичного засвоєння знань майбутніх перекладачів існують різні підходи: компетентнісний, синергетичний, інтегративно-модульний, особистісно-діяльнісний, системно-структурний та інші. Відмітивши специфіку професійної діяльності майбутніх перекладачів, для ефективного здійснення якої потрібне системне використання лінгвістичних та інформаційних знань та відповідні уміння та навички, які характеризують особливості процесу перекладу, здатність здійснювати міжкультурний діалог, ми зосередились на таких підходах: компетентнісний та особистісно-діяльнісний.

Для розгляду компетентнісного підходу, з'ясуємо, що розуміється під «підходом» взагалі. У літературі поняття підхід використовується як сукупність ідей, принципів, методів, що лежать в основі рішення проблем. Ми вважаємо, що підхід – це засіб вирішення поставленої проблеми, який розкриває основну ідею, соціально-економічні, філософські, психолого-педагогічні передумови, головні цілі, принципи, етапи, механізми досягнення цілей.

Д.А. Іванов зазначає, що компетентнісний підхід – це спроба привести у відповідність масову школу і потреби ринку праці, підхід, який акцентував увагу на результаті утворення, при чому в якості результату розглядається не сума засвоєної інформації, а здатність людини діяти в різних ситуаціях [3, с.65].

Компетентнісний підхід, на думку О. Є. Лебедєва, – це сукупність загальних принципів визначення цілей освіти, відбору змісту освіти, організації освітнього процесу та оцінки освітніх результатів. До таких принципів належать такі положення:

- основа освіти полягає в розвитку в студентів здатності самостійно вирішувати проблеми в різних сферах і видах діяльності на основі використання соціального досвіду, елементом якого є і власний досвід студентів;
- зміст освіти є дидактично адаптованим соціальним досвідом вирішення пізнавальних, світоглядних, моральних, політичних та інших проблем;
- зміст організації освітнього процесу полягає у створенні умов для формування в студентів досвіду самостійного рішення пізнавальних, комунікативних, організаційних, моральних та інших проблем, що становлять зміст освіти;
- оцінка освітніх результатів ґрунтується на аналізі рівнів освіченості, досягнутих студентами на певному етапі навчання [5, с.5-6].

Компетентнісний підхід розглядається як одна з основ оновлення сучасної освіти, оскільки дозволяє ліквідувати розрив між когнітивним, діяльнісним і особистісним рівнями розвитку майбутнього фахівця [1, с.32].

Відповідно до вище перерахованого, вважаємо, що компетентнісний підхід відіграє важливу роль у формуванні лінгво-інформаційної компетенції у студентів перекладацької галузі.

Особистісно-діяльнісний підхід був вперше розглянений в працях Б. Г. Ананьєва, Л. С. Виготського, С. Л. Рубінштейна, де особистість розглядалась як суб'єкт діяльності, яка сама, формуючись у діяльності та у спілкуванні з іншими людьми, визначає характер цієї діяльності та спілкування [4].

Особистісно-діяльнісний підхід розглядається в єдності особистісного та діяльнісного компонентів.

Особистісно-діяльнісний підхід у своєму *особистісному компоненті* передбачає, що в центрі навчання знаходиться особистість, яка навчається - її мотиви, цілі, тобто студент як суб'єкт навчання. Виходячи з інтересів студента, рівня його знань і умінь, викладач визначає навчальну мету заняття формує, спрямовує і коригує весь освітній процес з метою розвитку особистості студента. Відповідно, мета кожного заняття при реалізації особистісно-діяльнісного підходу формується з позиції кожного суб'єкта навчання і всієї групи в цілому.

Діяльнісний компонент особистісно-діяльнісного підходу передбачає, що педагог та студент є суб'єктами навчальної діяльності. Це означає, що кожен з них сам здійснює свою діяльність і одночасно розвивається. Згідно з цим підходом діяльність є активною цілеспрямованою взаємодією людини з навколишнім світом. Для того щоб здійснювати цілеспрямовану активність, необхідно знати, які саме її форми приведуть до задоволення існуючої потреби. Будь-яка діяльність є

предметною. Наприклад, предметом діяльності викладача з кваліфікацією перекладач є передача студентам суспільного досвіду, знань та вмінь, організація засвоєння перекладацьких навичок студентами-перекладачами, а предметом діяльності студента - засвоєння цього досвіду та знань, вмінь та навичок. Саме в діяльності є потреба знаходити свою визначеність. Таким чином, формуються мотиви діяльності – спонукальні компоненти потреби, що показують суб'єкту способи її задоволення. Завдяки наявності мети людина знаходить можливість робити активні дії по задоволенню своєї потреби [7].

Отже, на нашу думку, використання особистісно-діяльнісного підходу є найбільш доцільним при формуванні лінгво-інформаційної компетенції майбутніх перекладачів.

Висновки. Таким чином, використання при навчанні перекладу широкого спектру сучасних методів і навчальних матеріалів з опорою на особистісно-діяльнісний та компетентнісний підходи стимулює пізнавальну активність студентів, створює позитивну мотивацію і тим самим сприяє формуванню не тільки професійної, а й загальнокультурної компетентності майбутніх фахівців, що, в кінцевому підсумку, дозволяє виконати поставлені навчальною програмою цілі і підвищити якість іншомовної освіти у ВНЗ.

Перспективи подальших досліджень полягають у більш детальному визначенні шляхів і засобів реалізації компетентнісного та освітньо-діяльнісного підходів у процесі навчання майбутніх перекладачів.

Список літератури

1. Вербицкий А.А. Компетентностный подход и теория контекстного обучения: материалы к четвертому заседанию методол. семинара 16 нояб. 2004 г. / А.А. Вербицкий. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 84 с.
2. Гушлевська І. Поняття компетентності у вітчизняній та зарубіжній педагогіці. – Шлях освіти, 2004. – № 3. – с. 22-24.
3. Иванов Д.А., Митрофанов К.Г., Соколова О.В. Компетентностный подход в образовании. Проблемы, понятия, инструментарий. Учебно-методическое пособие. – М.: АПКИПРО, 2003. – 101 с.
4. Зимняя И. А. Педагогическая психология: учебник для вузов / И. А. Зимняя. 3-е изд., пересмотр. – М: МПСИ; Воронеж: МОДЭК, 2010. – 448 с.
5. Лебедев О.Е. Компетентностный подход в образовании //Школьные технологии. – 2004. – №5. – с. 3–12.
6. Key Competencies: A Developing Concept in General Compulsory Education. – EURYDICE: The Information Network on Education in Europe, 2002. – 224 p.
7. Alice Bailey Education in the New Age. Lucis Publishing Companies. - New York & London, 1987. - p. 75-77.

В статье охарактеризованы понятие лингво-информационной компетенции будущих переводчиков, определено лингвистическую и информационную компетенции как основные компетенции будущих переводчиков. Выделены и рассмотрены компетентностный и личностно – деятельностный подходы.